

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 8 K  
pol leta . . . 4 „  
četrt leta . . . 2 „  
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostopne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

## Goriška v klerikalnem objemu.

Ožje volitve za goriški deželni zbor v splošni kuriji so končane. Na slovenski kakor na furlanski strani so zmagali klerikaleci. Vselej v njih taboru je neopisno. Pijani zmage ne vedo, kam bi se djali od razposajenosti.

„Zmagala je sveta stvar. Naše dobro, verno ljudstvo je otrslo s sebe liberalni jarm, zapodilo je apostole lažnivega liberalizma, zmagala je prava ljudska stranka“, to je zdaj njih govorjenje.

Dostojnemu človeku se gabi to zavijanje resnice, smejati se mora temu nesramnemu hinavstvu.

Da je temu tako, hočem nekoliko dokazati z nekaterimi tehtnimi dokazi.

Kras je vedno veljal za trdnjavo naprednosti, a letos ni izvršil svoje dolžnosti. Črni gavrani so premotili lep del njegovih sinov. Za tolminski okraj se ne čudim. Tudi v goriški okolici se stanje, razmerje ni poslabšalo v splošnem, toda na Krasu opazujem nekaj, kar ne more navdajati z veseljem prijateljev napredka. Kaj je prignalo precej več volilcev v naročje S. L. S., se vpraša marsikdo.

Prvič ni nastopala kraška duhovščina dozdaj s takimi sredstvi, kakor znajo nastopati takojmenovani Kristovi namestniki na Kranjskem.

Po cerkvah se je razlegala božja beseda, prižnica in izpovednica sta služili svojemu namenu. A letos — kak razloček! Hiša božja je postala navadna agencija te laži-krščanske stranke, ki nosi Boga na jeziku v srečo pa demona: denar — nadvlado.

Marsikateri mož je volil tiste tri takozvane katoliške može, da je le imel mir pred svojo boljšo polovico, ki ji je rojil po glavi pekel z Luciferjem vred.

Drugi vzrok temu pojavu za napredne

Kraševce je bila osebna mržnja. Lahko bi navajal po vrsti občine, v katerih je mnogo volilcev ostalo doma ali pa volilo nasprotnike le zaradi osebnih antipatij do kake osebe v vas. Zato, ker je nepriljubljeni župan napreden, so njegovi nasprotniki zlezli h klerikalcem, pa tudi obratno. Županstvu nasprotujoča stranka je volila napredno, njegovi pristaši klerikalno kot nekak protest.

To seveda imenujemo kraško zavednost. Trda, a resnična beseda, da se je izkazala ta zavednost marsikje jako problematične narave.

Veliko ulogo je igrala agitacija črnih apostolov. To je bilo letanja! Od hiše do hiše so hodili celo taki, ki niso bili že leta in leta po vaseh.

Cerkovnik je imel namesto skrbi za službo božjo skrbeti za hitro razpošiljanje volilnih letakov, oklicev, za razdajanje glasovnic.

Seveda jako hvaležen posel! S tem se je prikupil svojemu gospodu, a tudi v nebesih upa zasesti boljše mesto, kakor mu je bilo namenjeno.

Čeprav je glasovnice delil v zakristiji, oziroma neposredni bližini cerkve, to nič ne de, saj je šlo za vero! „Če ne vzameš, se zameriš gospodu farmanu, vzemi, saj je vseeno, če voliš te tri, namesto onih, daj, boji kristjan! Kaj se ne bojiš, da ti cerkev poderejo?“ Taki in enaki so bili argumenti.

Toda Kraševce je vendar trša kost kakor Tolminec. Treba je bilo še česa drugega. S tem ne maram žaliti vrlih prebivalcev gor, ali vendar se konstatira: lahko velikanski razloček med njimi in prebivalci obližja Trsta. Saj bližina takega mesta ne ostaja brez vpliva.

Kar se ni dalo doseči s tako agitacijo, pri kateri so mnogi črevlje trgali, saj ni bilo zastoj, je prišel na pomoč alkohol.

Božji namestniki so postali radodarni kramarji. Verne ovčice so jeli napajati. Vino je teklo kar od mize. Kaj čuda, da je nekaj

omamljenih glav volilo katoliškega Fona i. dr. Da bo zmaga čim sijajnejša, so dobivali tudi otroci raznih daril iz farovških zidov. Lepo, da, divno je bilo gledati in poslušati te male bojovníke!

Kako so se oni drli, a kje za zidom jih je pa poslušal dušni pastir in se veselil. Lepa pedagogika!

Sam alkohol bi ne bil pripomogel dovolj do zmage nad „neverci“, oziroma „brezverci“, ki ne marajo klanjati tilnikov prečastiti gospodi.

Moral je priti na pomoč tudi denar, to hudičevno sredstvo. No, za par kvartinček pa za par svetlih kronic postane celo zlodej pobožen.

To bi bila slika pretečenih bojev.

Moj namen ni bil opisovati ravno omenjenega na dolgo in široko. Kakor učitelja me zanima kaj drugega. Nekaj drugega me napolnjuje z neko bajno grozo. Glavni krivec, da izpadajo volitve tako, smo vendarle mi.

Kaj pomaga spuščati se v volilni boj, v agitacijo — ko je omika ljudstva tako pomankljiva. Obenem je pa ljudstvo postalo proti vsaj politiki nekam apatično. Naveličalo se je teh slavošpevov po listih, naveličalo se je večnega kritikovanja, saj vidi, da je vse le humbug, saj vidi, da vključ vsem obljubam ni nič na bojšem. Kmet je bil in je še vedno trpin. Nanj se spomnijo politiki, ko ga rabijo.

Če sem rekel, da ne pridobi učitelj ničesar, če se spušča v agitacijo pri obstoječih razmerah, s tem nikakor ni rečeno, da se ne sme ganiti. Mnogo lahko naredi s poljudno besedo, z umešno razlago. Agitator biti, pa ni dostojno zanj!

S tem pače na nivo naših neprijateljev, ki prekašajo ob takih prilikah najneotesanejšje prostake.

Širi med ljudstvo omiko, deluj za njegovo prosveto, za njegov blagor nesebično, a vztrajno in imel bo hvaležno prihodnost, toda

ne sedanjosti. V sedanjosti ti bodo metali kamenje pod noge, to bo edino plačilo za tvoj trud. Če pa nastopiš kot agitator, ne pa kakor izobraženec, ne doženeš nič trajnega.

Politika ni za bebee. Z nevednimi masami se igra lahko vsakdo. Kdor več oblubi, kdor ima bolj namazan jezik, ta dožene nekaj. Tolažimo se zdaj, da ne bjo trajalo to dolgo. Luč svobode in omike zasije gotovo tudi čez to deželo popolnoma in požene neprijatelje kamor spadajo.

Brezobzirno v boj za probujo naroda, to bodi naše geslo. Nikakega pardona stranki, ki blati v svojih glasilih učiteljstvo, ki agitira pri ljudstvu s hujskanjem na pionirje omike!

Čudim se le, da se more dobiti med našimi vrstami goriškega učiteljstva takih mož, ki simpatizujejo s to stranko, ki podpirajo tako stremljenje.

Danes streljajo zaslepljenci, se vesele zmage, razobešajo celo zastave na cerkvene stolpe, a to naj nas ne plaši.

Na delo!

Naprednim slojem pa kličem: Združite se in ne cepite glasov, kakor opazujem pri volitvah za kmetijske občine. Tako olajšujete delo nasprotnikom, jim prepuščate bojišče, na katerem se šopirijo. Zakličite jim: „Na snidenje pri Filipih!“ Vrzite se s podvojeno silo v boj!

Osebnosti pustimo pa lepo doma. Pokazimo se, da smo disciplinirani, kakor so oni!

Slavinski.

## Poučni tečaj „Zveze nar. društev“ v Celju.

(Dalje.)

Drugi dan tečaja (petek, dne 10. sept. t. l.) je bila udeležba še lepša, nego prvi dan, zlasti celjske narodne dame so prišle ta dan v prav obilnem številu. Saj je pa tudi bil ta dan „dan

## LISTEK.

### Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.

(Dalje.)

Leta 1890.

I.

(Kratka vsebina: 1. O dr. Mahnič. 2. Zopet orglja. 3. Malo več sklada, zgubil je veselje zbok naših glasbenih razmer. 4. V goriško čitalnico hodi svirat [vsak večer 6 fl.]

Dragi Janko!

Dasi Ti redkeje pišem, vendar ne misli, da sem pozabil nate. Ampak le pisati nimam Ti kaj posebnega, novega. Saj dobro veš, da naše — pravim naše, ker zdi se mi, da je večinoma tako v našem stanu toraj naše življenje teče, kakor ura, ki jo naviješ — vedno enako, vedno neprijetno itd. Več slabega, nego dobrega — ali pa: če slabega ne, pa tudi dobrega ne. Bog varuj, da bi me slišal goriški papež!

Čuj — ali bi človek ne vzdijval jeze in svetega srda, če premišljuješ vse, kar ta pretiranež vse kvasi!? In ima prosto besedo ter

se ne briga, ako bi se mu uprli tudi vsi Slovenci. On je pač Mah-nič, za to bo mahal, dokler bo živ.

Kako piše vse prilizljivo za kmeta prostaka (ali raje: bedaka)! Le to graja posebno, kar kmetu ne vga. Zdi se, da bi nastopila zlata doba, ako bi imel on neomejeno oblast. Najbrže bi pa druga pela! Zdaj pa še po učiteljih! Ali si bral zadnjo številko Soče? Treba se bo oglasiti! — No pa saj vem, da sam to in tako prevdarjaš. Ali, kar polni srec, nehote iz njega gre. Tudi pri nas sta dve stranki. Vsi učitelji (v Brdih namreč), polovica (in to najveljavnejših) duhovnikov ter mnogo skoraj vsi zavedni posestniki so na strani „Nove Soče“, Mameluki, nazadnjaki, klečepalci — so pač le nekoji duhovniki (ne baš veljaki) in z njimi od njih preslepljeni nevedni kmetje, ti pa trobijo v rog z Mahničem: Vera, vera in vera — vse, drugo ni nič! In če ta bo, potem — je vse! Oslil! — Kako je ozirom tega pa na Krasu? Radoveden sem.

Tu sem zmagal našega nuncia. Zdaj zopet orgljam in to kakor sem želel jaz. Zdi se, da se mu majoje tla v Kozani. Da bi ga pes pobral, grobjana, oderuškega. Viš, vse me le jezi.

No, zdrav pa sem, enako tudi družina. Jako zadovoljen sem na novem stanovanju — kdaj me prideš pogledat? Z muziko gre počasi; že dolgo nisem nič naredil. Sploh sem zgubil zaradi naših razmer (glede glasbe) mnogo veselja do skladanja.

A kako Ti? Veselilo bi me, ako izda Giontini Tvoje spise. Saj pride kak desetak! Ali in kedaj izdam jaz kaj, to je še v Božjih rocih! Najbrže ne tako precej. Zdaj pojdem 4 sobote svirat v goriško čitalnico — za ples. Vsakrat imam 6 fl. — tudi to je nekaj! Ta pust bo imelo tudi naše br. društvo „eleganten“ (!) ples — to bo lep večer. „Jez“ bo imel zabaven večer se skup. večerjo, zopet lep večer. A Ti?

Golja je še v Vipoljzah. Čenčič pa hoče (še to leto) oditi iz Vetrjana. Stanovanje je lepo — a hrane ne more dobiti. Orgljanja pa ni, ker nimajo zdaj duhovnika. Dvomim tedaj, da bi Ti hotel sprejeti. Kaj pa namerjaš? Jaz ostanem pač le še v Kozani, kaj pa čem? Enkrat se že mari kako obrne, a do takrat pa upajmo.

Dobro se imej! Kaj pa gospa? Srčen pozdrav od naji obeh njej i Tebi. Vse dobro Vama želi Tvoj Dreje.

Kozana 15./1. 90.

II.

(Kratka vsebina: 1. Ali ne bi šla v Ameriko? 2. „Zavezina himna“.)

Dragi Janko!

Redek sem — no pa gotov! Skoraj, da Ti nisem imel kaj posebnega pisati, saj veš, da je naše učiteljsko življenje podobno stroju; kakor se začne vrteti tako gre vedno enako. Res, da se tupatam človeku kaj pripeti, kar ni „na dnevnem redu“, toda to ni vedno tako pomenljivo, da bi se moralo popisovati.

Tudi danes nimam posebnih novic, pišem Ti le zbog tega, da boš vedel, da sem še med živimi ter da se še vedno spominjam na te. Spomladnje vreme me je nekoliko oživilo; če ne drugega, že gorkota in zelenje de dobro. Drugič je tu Veliki teden z veselemi prazniki (kogar vesele!), dovolj vzroka toraj, da Ti pišem te vrstice. A res! Voščim Ti (i Hermini) srečno in veselo Alelujo! — Kedaj zapojemo i mi slovesno in radostno: Alleluja? Bog daj, da ne šele — po smrti — čim preje tem bolje! Vederemo! Geduld bringt...

Zdravi smo (množina!) — tudi „gmeramo“ se dobro. Franica mi pokloni v par mesecih že — tretjo quinquenijo. Tako je, pomagaj si če moreš! In godba nič ne nese: živi, vmerje brez dnarja. Ne — kdo ve?!

narodne vzgoje" v pravem pomenu besede.

Ker je predsednik „Zveze“, tov. Pesek, predaval o narodni vzgoji mladine, je predsedoval in vodil debato odbornik Miloš Stibler. Peskovo predavanje ni bilo namenjeno — kakor je sam poudarjal in kakor se je razvidelo iz obširno in skrbno sestavljenega referata — le učiteljstvu, temveč sploh slovenskim vzgojiteljem in vzgojiteljicam, staršem, učiteljem in učiteljicam ter vzgojevalnim faktorjem v naši javnosti, zakaj ne-le učiteljstvo v šoli, temveč tudi starše doma in vse vzgojevalne faktorje v javnosti bi moral po izvajanjih referenta — prevesti duh prave narodne vzgoje, ker le na ta način si vzgojimo čvrst narodno zaveden rod, ki bo v resnici spoštoval svoj materin jezik in svojo rodno grudo — domovino.

V uvodu je razpravljal predavatelj splošno o narodnosti ideji in narodni vzgoji. Kazal je, da so že stari narodi, osobito Grki in Rimljani, skrbno vzgajali svojo mladino k narodni zavednosti in narodnemu ponosu. Biti Rimljan, to je bila zavest, ki je dvigala posameznika in cele mase ljudstva. Vidimo pa tudi jasno pri starih narodih, da, kakor hitro je jenjala železna disciplina, kakor hitro je pojenjala narodna samovzgoja, se je začel propad. Narodna ideja kot taka je stara kot človeštvo; od nekaj že se je bil boj med narodi, samo da oblika tega boja ni bila vedno ista. Mi Slovenci smo temu boju zaradi svoje zemljepisne lege, krasote in bogastva tembolj izpostavljeni — kaj čuda, da si moramo vzgajati vedno več in vedno boljših bojnikov? Ni zadosti, da po svoji rodovitosti prekašamo svoje sosedje, gledati moramo tudi, da si ves naraščaj v resnici ohranimo.

Narodna vzgoja se prične v domači hiši z zgledom, besedo in pesmijo. Ne govorite in ne klatite nemščine v navzočnosti svojih otrok! Pripovedujte deci o naši zgodovini, o naših bojih in o našem trpljenju; pojte z njimi naše narodne pesmi! Skrbite, da bodo govorili vaši otroci lepo in pravilno slovensko!

V dobi šolskega obiskovanja nikakor ni težišče narodne vzgoje edino-le v šoli, temveč po razmerah v šoli ali pa v domači hiši, zakaj učitelj lahko v šoli vzgaja mladino k narodni zavednosti, starši pa dostikrat sproti uničujejo uspehe šole. Morali bi pač učitelji in starši vzajemno delovati kakor sploh pri vzgoji mladine, tako še prav posebe pri narodni vzgoji. Predavatelj naglašal, da kar bo razpravljalo o narodni vzgoji šolske mladine potem pouka, velja istotako za starše kakor za učitelje, zakaj starši naj doma zasledujejo učno napredovanje otrok v šoli ter naj otroke doma opozarjajo na ta in oni moment, n. pr. pri zgodovini, zemljepisju itd., ki je važen faktor narodne vzgoje, t. j. vzgoje mladine k ljubezni do materinega jezika in slovenske mladine.

Da vzgojujemo mladino k ljubezni do materinega jezika in rodne zemlje, nismo — učitelji in starši — dolžni le svojemu narodu, temveč tudi otrokom, ker le človek, ki mu tli iskra ljubezni do lastnega naroda, do njegove lastne domovine, more biti v resnici srečen. Človek pa, ki nima v srcu take ljubezni, je v vrvenju življenja povsod tujec, je kot bilka v vodi, ki jo valovi gibljejo semtertja. Ker ne-le narodni obziri, temveč tudi sreča otrok zahteva,

Svakinja je že v Ameriki (14 dni) pri mojem tastu, in to notabene v — Kaliforniji. Mogoče, da dobiš kedaj kar meni nič, tebi nič — pismo moje iz Novega Jorka — toda ne, ne! Kadar pojdem, naznanim Ti poprej svojo namero, naideja se, da — pojdeva skupaj, se ve: „mit Sack und Paek!“ Čuj, ali ni mogoče, da bi naju tam ne „doletelo“ kaj dobrega (t. j. boljšega, kakor in kar imava in bova imela tu), saj „um ti je dan“, lahko da naju išče sreča — v Ameriki kod?! Šale na stran. Ne branil bi se iti k tastu, če — bo kazalo. Kaj misliš?

Zdaj po končanih volilnih bojih so se duhovi umirili — a ker je Kocijančiču nasprotna stranka vložila ugovor (naša stranka), brž ko ne bomo zopet bili odločilno bitko, kajpa da ne v našo škodo. Učitelji smo — kakor povsod — tudi tu na dveh straneh. Apropos! Popotnik mi zdaj jako ugaja. Ti — pokloniva „Zvezi učit. društev“ kako himno, kantato, stopaj ali kaj takega. Zato naročujem pri Tebi tekst, jaz mu dam potem pa „vižo“. Spoznam primerno pesem: srednje dolga —

da vzgojimo v otroških sreih ljubav do lastnega naroda in njegove domovine, mora služiti ves način vzgoje sploh in ves pouk vzgoji k narodni zavednosti in narodnemu ponosu. Da, tudi ponosna naj bo naša mladina na to, da je slovenskega rodu! Način narodne vzgoje pa ne sme biti samo prazno narodno besedičenje, temveč narodna zavednost otrok se naj gradi na trdnih temeljih znanja in spoznanja. (Dalje.)

## Epilog k zborovanju „Slomškove Zveze“ na Brezjah.\*)

(Napisal bivši Slomškar.)

Ker je ravno „Učiteljski Tovariš“ najbolj razširjen učiteljski list med slovenskim učiteljstvom, mislimo, da ne bo škodovalo, ako malce obširneje poročamo o znamenitem shodu, takozvane „Slomškove Zveze“, ki hoče biti nekaka kopija naše „Zaveze“. Vršil se je ta shod na božji poti na Brezjah, in sicer dne 2. septembra 1909. Omejiti hočemo to svoje poročilo le na najvažnejše točke s pripombo, da smo pripravljene takoj popraviti to poročilo, ako se nam dokaže neistinitost naših trditev!

„Slomškova Zveza“ obstoja deseto leto in mora imeti glasom pravil vsako leto svoj redni občni zbor. Toda letošnji občni zbor je bil šele peti. Na Brezjah je občni zbor soglasno sklenil, da praznuje „Slomškova Zveza“ svojo desetletnico v beli Ljubljani.

Občni zbor se je vršil v dvorani tamošnjega frančiškanskega samostana, ki je 4 m široka in 8 m dolga. Dvorana je bila primerno okrašena, v ospredju so bili štiri vrste stolov za odličnjake, a posebnost sta bila dva med predsedstvom in poslušalstvom stoječa „Orla“ v kroju. Zdelo sta se nam kakor dva kerubina, ki sta pazno motrila navzoče zborovalce, hoteč se prepričati, ako so vsi „naši“ iz prepričanja in ne le zaradi ljubega kruha.

Kakšna je bila udeležba, si lahko vsakdo sam izračuna, ako primerja velikost dvorane in pa poročila, ki sta jih objavila slovenska dnevnika v Ljubljani.

„Slovenec“ z dne 2. sept. t. l. brzojavlja: Radovljica, 2. septembra. „Slomškova zveza“ zboruje danes na Brezjah ob nepričakovano veliki udeležbi učiteljev. Zborovalna dvorana je nabito polna. Navzoči poslanci Pogačnik, Demšar, Lavrenčič, Mandelj, Ravnikar, zastop dijaštva, Orlov, goriškega učiteljskega združenja, poslanca Pogačnik, Mandelj, dajše Avancec, za Orle Podlesnik, učitelj Stant iz Gorice, varnar Polak, dr. Gruđen.

Dne 3. septembra t. l. je povelj „Slovenec“ med dnevnimi novicami v prvem mestu to-le notico o občnem zboru „Slomškove zveze“:

V I. občni zbor „Slomškove zveze“, ki se je vršil v Brezjah, je združil do 400 udeležencev. Učiteljska je bilo zbranih 250, 50 pa jih je bilo iz dalje brzojavne pozdrave. Pomislimo, da je pri II. občnem zboru pred šestimi leti bilo navzočih — pet učiteljev, danes pa jih „Slomškova zveza“ združuje nad 800. Pač velika naša...

\*) Poročila sicer nismo hoteli priobčiti, a ker se „Slovenec“ še vedno zaganja v nar., ga objavljamo na zahtevo mnogih somišljenikov. Uredništvo.

\*\*) Ali ni peti?!

3 košček ali 4 — pripravna za popev, v smislu „zveze učiteljske“, nekako vabilo v zvezo ter navduševanje, ponosno in mogočno itd. Že vem, da narediš dobro. Potem jo vglasbim in pošljeva jo „Popotniku“, naj jo prinese natisneno kot prilogo. Ni li dobra misel? (Zlasti ker bo pri vsakem zborovanju tudi veselica, bilo bi prav da imamo svojo pesem.)

Kedaj se vidi va?

Kaj počenjaš? In gospa Hermina? Veš, poleti jo boš moral priversti v Kozano. Jaz mislim tako: ona ostane pri mojem soprogi, midva jo vreževa pa (v Kobarid) v gore, namreč za teden dni. No, o tem bova še govorila.

Piši! Dobro se imejta! Sprejmita sto pozdravil oba od obeh.

Vse dobro Ti želi

Tvoj Dreje.

Kozana 29./III. 90.

NB. Naredi v kratkem in pošlji!

(Dalje.)

predek, ki naše nasprotnike navdaja z grozo in strahom. Najbolj temeljito in vzneseno je bilo predavanje g. šolskega svetnika, ravnatelja dr. Janko Bezjaka. Zanimivo je bilo tudi predavanje nadučitelja Bregarja o reformi šolskega zakona. Dr. (!) Jarc bo, ker zaradi poznega časa na Brezjah ni mogel, svoj referat o izkustvenem vzgojeslovju podal 4. oktobra pri zborovanju gorenjske podružnice S. Z. v Kranju. Brezje so bile vse v zastavah in gromeli so topiči. Obširno poročilo o tej prekrasni skupščini prinese „Slovenec“.

A „Slovenski Narod“ je prinesel dne 4. sept. t. l. sledečo hrzjavko:

Bled 4. septembra. Ker trdi večerajnji „Slovenec“, da je bilo na zborovanju „Slomškove Zveze“ na Brezjah 400 udeležencev, hočem vam navesti faktično in avtentično število vseh, ki so prisostvovali zborovanju: Vseh udeležencev je bilo 144 in sicer 32 duhovnikov, 41 učitelj in učiteljskih soprog, 14 dijakov in 57 učiteljev in akademikov. Med zadnjimi je bilo učiteljev kakih 25.

In ta brzojavka odgovarja resnici, zakaj konstatiramo le to: pri zborovanju v dvorani je bilo navzočih ravno 24 duhovnikov, pozneje jih je prišlo še toliko, da jih je bilo 32 — pri obedu namreč — obeda je bilo naročenih prvotno za 138 oseb, na dan zbora se jih je prilagodilo še toliko, da jih je bilo okroglo 150. Omenjamo še to, da je bilo na tem zborovanju dokaj zasilnih učiteljev; da smo zaman pričakovali naznanjenega moravskega državnega poslanca Kadlčaka,\*) predsednika moravskih čeških katol. učiteljev, in da je doma ostal kranjski finančni minister dr. Lampe, ker je dobro vedel, da ne bo z izboljšanjem učiteljske plače nič ne letos in ne v bodočnosti. Brzojavni pozdravov je prišlo 20 (glej „Slovenec“ z dne 4. sept.) in pet pisem, tedaj je „Slovenec“ sam sebe nalagal ravno za 25, ker je pisal dne 3. sept., da jih je bilo 50. Lep dokaz verodostojnosti!

Glavno zborovanje,

Podrobneje pečati se z govorom predsednika „Slomškove Zveze“ tovariša Jakliča, bi bilo pač odveč, zakaj s tako frazastim govorom se pač more mogoče napraviti trenutni vtisk na Jakličeve volilce tam okrog Dobrega polja, a da ga je voljno poslušati izobraženo učiteljstvo, je nam naravnost neumljivo.

Iz celega govora zveni pač vsa Jakličeva govorna moč, kar se tiče šolstva in pedagoškega znanja. Pri njem je krščanstvo tako poceni kakor preležana roba kočevskega krošnjarja.

Konstatujemo le sledeče: „Zavezino“ zborovanje v Mariboru je bilo veličastna manifestacija južnoavstrijskega slovanskega učiteljstva ob 40 letnici šolskega zakona in nekaka izpolnitev onega nagovora, ki so ga govorili vsi okraj. šol. nadzorniki pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. A zborovalci na Brezjah se niso upali niti z eno besedo omeniti tega slavlja, slavlja onega drž. zakona, s katerim je osrečil naš predobri cesar avstrijsko učiteljstvo in ki kaže kaj lepe uspehe, prav zato pa mu je ljudstvo po pretežni večini naklonjeno. Slovensko učiteljstvo je ponosno nanj, ponosno pa ne le samo zategadelj, ker se mu je na podstavi tega zakona izboljšalo njegovo gnotno stanje, marveč tudi zato, ker se mu je omogočila večja naobrazba in mu je njo vred pripomoglo do večjega ugleda. Navdušenje, ki je polnilo srca učiteljska ob sankciji tega zakona, u meva le tisti, ki je temeljito proučil tedanje šolske razmere. Naši Slomškarji so na uradnih konferencah ploskali letos takemu slavljenju šol. zakonov po posameznih okraj. šol. nadzornikih, a na Brezjah so ploskali govorniku predsedniku, ko je napadal v sveti jezi ono učiteljstvo, ki je slavilo ta šolski zakon dostojno in veličastno, ono učiteljstvo, ki izpolnjuje le to, kar mu vleva zakon, na katerega je priseglo. Ako ni tako vedenje višek hinavščine, potem sploh ne vemo, kako bi to vedenje imenovali.

Tajniško poročilo je istotako zavito v neko nejasnost; iz njega ne povzameš prav nič točnega. Kaj lahko je zapisati ceno frazo: „Kmalu bode večina kranjskega učiteljstva v Slomškovi Zvezi“ a dokazati s številkami to trditev je težje. In kakšne uspehe je dosegla „Slomškova Zveza“, ne vemo, vemo pa pozitivno, da ne bo dosegla niti sedaj, ko ima v dež. šol. svetu šest mož in ko tvorijo večino v kranjskem deželnem zboru pristaši „Slom-

\*) Znana je njegova izjava: „Ich bin weder Böhme noch Deutscher, sondern Katholik, Österreicher und dann Mährer.“

škove Zveze“. Ako ni mogla „Slomškova Zveza“ doseči pri dež. šol. svetu s svojo prošnjo z dne 27. decembra pret. l., da bi odpravili tednik in uravnavli dnevnik, naj poizkusi sedaj, ko ima v njem šest mož. Kdor trka, se mu odpre! — Ravnotako pojde s prošnjo prejšnjih let za regulacijo učiteljskih plač kakortudi prošnja za 25% draginjsko doklado po vodi, zakaj finančni minister je postal hudomušen in je zadrnil svoj mošnjiček precej tesno in poslanci „Slov. Lj. Stranke“ bodo lahko zadovoljni, ako bodo izpolnili svojim volilem le 10% tega, kar so obljubili. Je pač težava, ako se pije na medvedovo kožo, dokler medved v brlogu tiči. — Kar se pa tiče končne baharije v tajnikovem poročilu o povišanju nekaterih posameznih članov-odbornikov, je pač bolje, da molčimo. So pač le samo vade, ki pa ne vlečejo, zakaj pride čas, ko se bo i tem odlikovancem reklo: Hodi, storil si svojo dolžnost! — Ta čas ni daleč! Lep zgled nam daje Dunaj in nemška kršč. socialna stranka.

Imenitno je blagajniško poročilo. Prav po vzoru cerkvenih računov. Dohodkov toliko, stroškov toliko, prebitka toliko.

„Slovenecemu“ poročevalcu popolnoma pritramo, da je bila najlepša točka vsega zborovanja predavanje šolskega svetnika dr. Janko Bezjaka o „Poeziji in njenem estetičnem vplivu na učenje“. Predavatelj je razdelil svojo snov v nekako osem slik, kjer je podal mnogo prvobitnih naukov. Poudarjal je, da se v naših šolah vse premalo ozira na pesništvo, da se ga prepovršno obdeluje in premalo izrazovito podava. Žal, da ni to predavanje našlo v poslušalstvu onega zanimanja, kakršnega bi zaslužilo zaradi svoje globoko zamišljene vsebine.

Drugo predavanje o „Reformi šol. zakonov“ je vsebovalo mnogo takih zahtev, ki jih najnovejši ljudskošolski prijatelji, ki imajo večino v deželnem zboru, ne bodo nikdar izpolnili. Zakaj ako se ti predlogi izpolnijo, potem gre „Slomškova zveza“ tisti trenutek v kose. Tovariš Bregar naj bo prepričan, da ne bo njegovo predavanje obrodilo niti najmanjšega sadu. Glavne misli tega predavanja se osredotočujejo nekako na sledeče točke: 1. Odprava krajnega šolskega nadzornika; 2. uvedba meščanskih šol; 3. razdelitev vseh meščanskih šestrazrednic v deške in dekliške šole; 4. regulacija učiteljskih stanarin, in sicer znašaj 800 K, 600 K za moške učne osebe, 600 K, 400 K za ženske učne osebe; 5. Odprava zadnjega plačilnega razreda; 6. supleture se tako plačujejo kakor provizorične službe; 7. funkcijska doklada enorazredničarjem 100 kron, za vsak razred pa 50 kron več. — Da so to predavanja sprejeli navzoči učitelji in navzoče učiteljice z odobravanjem, je umevno, a dober psiholog je lahko z obrazov navzočih poslancev bral, da so to le pobožne želje, ki se nikdar ne uresničujejo. Da je ta naša trditev povse upravičena, svedoči ravnokar v šolskem odseku se nahajajoča šolska postava o šol. nadzorstvu. Tovariš Bregar je zahteval v svojem referatu odpravo krajnih šolskih nadzornikov, a paragraf 18. ravnokar omenjenih šolskih postav se glasi doslovno: „Vsi člani krajnega šolskega sveta so upravičeni, obiskovati šole in biti navzoč pri pouku. Toda niti krajni šolski nadzornik niti kak drug član krajnega šolskega sveta nima pravice, da bi med poukom ali vpričo učencev delal opazke o tem, kako se z njimi ravna ali kako se jih uči.“

Torej se vidi, kako se ozirajo na vaše želje, a hujše razočaranje še pride.

Tretji referent prof. Jarc ni prišel do besede, ker ni bil menda pripravljen — ali kaj...

Zanimive so bile raznoterosti. Veliki duh Pirnat se je povpsel do predloga, da naj Slomškarji pretrgajo vsako dotiko z Zavezarji. Nam prav! Toda povemo Slomškarjem, da je ravno ta predlog kaj čudno dirnil premnogo navzočih, zakaj ako hočete ta predlog uresničiti, bodo v najkrajšem času ti tovariši popolnoma osamljeni. — Imenitna je bila misel, da naj se zopet uvede premovanje otrok, prav po starem. Nad vse pa je bila zanimiva trditev, da je dolg, ki ga ima „Učit. Tovariš“, posledica malomarnosti liberalnega učiteljstva, zakaj Slomškarji, ki so naročeni na „Učit. Tovariša“, plačujejo točno naročnino.

Opoldne je molil neki pater frančiškan „Angelovo češčenje“, a po zborovanju se je zapela najnovejša bojna pesem: „Lepa naša domovina“.

\* \* \*

Po zborovanju je bilo skupno kosilo v znani restavraciji A. Gabrijelčiča. Blejska zdraviliška godba je igrala ravno eno uro in prvi